

DUCHOVNÝ PROFIL DON MICHALA RUU ZO SVEDECTIEV PRI PROCESSE BLAHOREČENIA

don Aldo Girauda, sdb

Môj príspevok je ovocím čítania svedectiev daných pri procese blahorečenia dona Ruu. So zreteľom na niektoré príspevky z minuloročného kongresu ACSSA¹, ktorý sa zamerl na podobnú tému, som sa rozhodol pracovať s hlavným zdrojom, ktorý obsahuje kompletný záznam svedectiev pri procese blahorečenia prepísané v *Copia publica transumpti*². Pritom však nebudem brať do úvahy syntézy uvedené v *Summarium* a v *Positio*, ktoré sú už výsledkom selekcie podľa požiadaviek procesu. Mojm cieľom je poukázať na charakteristické črty duchovného profilu dona Michala Ruu, tak ako ich načrtli svedkovia pri procese. Ide o spirituálny dokument, ktorý vyjadruje cítenie, náboženské ideály a spôsob myslenia jednotlivých svedkov. Z tohto dôvodu som sa snažil sústrediť na prieniky jednotlivých výpovedí a vybral som niektoré základné dynamiky alebo tematické oblasti, ktoré podľa mňa vyjadrujú duchovnú jedinečnosť prvého nástupcu dona Bosca.

Niektoré dôrazy vyplývajúce z výpovedí svedkov sú tiež dôkazom vtedajšej všeobecne zdieľanej duchovnej vízie a historickej citlivosti. Ukazujú nám ideály a pocity, životný štýl a vkus, praktiky a horlivosť saleziánskeho sveta na prelome devätnásteho a dvadsiateho storočia. Majú teda doplňujúcu historiografickú hodnotu.

1. Svedectvá z beatifikačného procesu

Diecézny proces blahorečenia začal turínsky arcibiskup Augustín Richelmy dňa 2. mája 1922. Pri tejto príležitosti bol zriadený tribunál a prijalo sa menovanie vicepostulátora dona Stefana Trioneho, ktoré navrhol generálny prokurátor saleziánov don Dante Munerati. Počas druhého zasadnutia súdu, 5. mája 1922, don Trione predstavil dokumentáciu *Positiones*³ a zoznam 21 svedkov, ku ktorým sa v konečnej fáze tohto procesu pridali ďalší dvaja svedkovia *ex officio*⁴. Diecézny proces trval šesť a pol roka, s celkovým počtom 226 stretnutí, a skončil dňa 30. novembra 1928. Zvolanie svedkov sa začalo až 17. júla 1923, vypočúvaním dona Giovanniho Battistu Piana, farára z kostola Gran Madre di Dio. Viac ako dva roky trvalo, kým sa

¹ ACSSA – *Associazione Cultori della Storia Salesiana* (Združenie bádateľov saleziánskych dejín) založil dekrétom z 9. októbra 1996 hlavný predstavený don Juan E. Vecchi a združuje milovníkov histórie, ktorý sa zaoberajú výskumom saleziánskych dejín. Cieľom ACSSA je podporovať štúdium saleziánskych dejín, podporovať ich výskumu, aktualizáciu a spolupráca medzi členmi saleziánskej rodiny na poznávaní saleziánskych dejín, na šírení vedomostí o donovi Boscovi a o Saleziánskej kongregácii, združeniach a skupinách, ktoré pochádzajú od neho.

² *Copia publica transumpti processus ordinaria auctoritate constructi in curia ccclesiastica Taurinensi super fama sanctitatis vitae, virtutum et miraculorum servi Dei Michaëlis Rua sacerdotis ac rectoris majoris Piae Societatis Salesianae* (= CP), 2 zväzky rukopisov, s počtom 2414 strán, overené Kanceláriou Kongregácie pre obrady dňa 5. augusta 1933. Tento dokument (CP) je zachovaný v Istituto Storico Salesiano (Saleziánsky historický ústav).

³ *Posizioni e articoli per il processo dell'Ordinario sulla fama di santità, virtù e miracoli del Servo di Dio Michele Rua sacerdote e Rettor Maggiore della Pia Società di San Francesco di Sales*, Torino, SEI [1922], 166 pp. Il fascicolo venne trascritto integralmente negli atti, cf CP 41-265.

⁴ Svedkovia predstavený vicepostulátorom boli následovní: kardinál. Giovanni Cagliero, mons. Luigi Spandre biskup v Asti, d. Filippo Rinaldi, d. Giulio Barberis, d. Giovanni Battista Francesia, koadjutor Giuseppe Balestra, d. Angelo Amadei, d. Lorenzo Saluzzo, d. Giuseppe Vespignani, d. Luigi Nai, sestra Enrichetta Sorbone, d. Giovanni Battista Piano, d. Angelo Rigoli, d. Giuseppe Falletti, kánonik Antonio Berrone (ktorý však zomrel 30. júla 1924, prv než by bol svedčil pri procese), pán Giovanni Villa, pán Enrico Balbo, prof. Costanzo Rinaudo, prof. Pietro Gribaudo, pán Giuseppe De Magistris, prof. Rodolfo Bettazzi. Svedkovia *ex officio*: d. Agostino Sanguinetti, d. Giuseppe Rinetti.

zhromaždili svedectvá prvých štyroch svedkov. Dňa 30. októbra 1925 bolo vypočúvanie svedkov prerušené pre chorobu a smrť notára. Po jednom roku pokračovali vymenovaním nového notára. Počas 9 mesiacov boli vypočutí zvyšní 17 svedkovia. Konečná fáza trvala až do 30. novembra 1928, kedy kardinál Giuseppe Gamba uzavrel diecézny proces a materiály procesu poslal do Ríma.

Poradie a obsah výpovedí boli kánonicky stanovené podľa schémy teologických a kardinálnych čností⁵. Otázky navádzali svedkov ísť presným smerom, za účelom, aby sa zabránilo zbytočným odbočeniam a aby sa zabezpečila úplnosť informácií potrebných pre proces. Je to proces zameraný na odkrytie svätosti danej osoby, preto svedkovia sú vedení k tomu, aby sa vyjadrili ku kvalite hrdinskosti praktizovania čností. Toto však so sebou prináša riziko, že sa do výpovedi vnesie určitá uniformita a vytratí sa spontánnosť. Konštatujeme to, napríklad, vo vyjadreniach dona Giulia Barberisa, ktorého svedectvo trvalo 24 sedení⁶. Ako dobrý znalec klasickej spirituálnej literatúry a teológ, sa vyjadruje naštudovaným štýlom a dobre kalibrovanými výrazmi, ktoré sú ako vyšité z nejakého asketického a mystického traktátu. Až tak veľmi sa snaží dokumentovať hrdinskosť jednotlivých čností a používať terminológiu, ktorá by upútala pozornosť sudcov, že skĺzne do príliš zdĺhavého vyjadrovania sa, ktoré by sa dalo použiť pre akýkoľvek iný proces kanonizácie. Človek z toho nadobudne dojem silenosti a uprostred toľkej rétoriky, je mu ťažké nájsť nejaké špecifické prvky duchovnej osobnosti dona Ruu.

Ostatní svedkovia sú viac spontánni. Napriek prísnej štruktúre otázok, dokážu odhaliť živý portrét dona Ruu. Tak, napríklad, sestra Enrichetta Sorbone, generálna vikárka Dcéry Márie Pomocnice kresťanov, svojou sviežou a veľavravnou výpoveďou plnou anekdot a postrehov, nielen že poukazuje na mravnú veľkosť dona Ruu, ale nám tiež predstavuje niektoré črty, ktoré odhaľujú citlivosť vtedajšej generácie saleziánskych sestier, asketické i apoštolské úsilie, ktorým žili, a vzťah duchovného synovstva, ktorý ich viazal k nástupcovi dona Bosca⁷.

Jedna časť svedkov sa obmedzí len na referovanie údajov, ktoré získala z dvoch dovedty existujúcich životopisov dona Ruu⁸ a zo všeobecného pohľadu, ktorý si o ňom nadobudla, a pridá len okrajové epizódky, bez toho, aby sa pritom povedali nejaké osobitne významné informácie. Je to napríklad v prípade dona Vespignaniho, ktorý žil po boku dona Ruu len jeden rok (1876-1877) a potom odišiel do Argentíny⁹. Podobne aj u dávneho chovanca oratória mons. Luigiho Spandreho, biskupa v Asti¹⁰. Ako aj u profesora Rodolfa Bettazziho, významnej osobnosti katolíckeho hnutia¹¹. Iní, väčšinou saleziánski odchovanci, ako don Giovanni Battista Piano, spoločník Dominika Sávia, don Angelo Rigolo farár v Somma Lombardo, farár v Diano d'Alba don Giuseppe Falletti a laici Giovanni Villa, Constanzo Rinaudo, Enrico Balbo a Giuseppe De Magistris evidujú menšie, ale zaujímavé nuansy. Jediný, kto medzi exalievmi pridá niečo osobnejšie, je profesor Pietro Gribaudo, zakladateľ a prvý prezident Federácie saleziánskych odchovancov¹².

⁵ Otázky 1.- 5. sa týkali osoby svedka a jeho poznania o Sluhovi Božom. Otázky 6.-12. sa zamerali na zozbieranie správ o živote don Ruu. Otázka č. 13. skúmala zachovávanie Božích prikázaní, cirkevných prikázaní a povinnosti voči štátu; otázka č. 14. sa týkala praktizovania čností vo všeobecnosti. Potom prišli na rad otázky ohľadom *teologálnych čností*: viera a s ňou spojené čnosti (15-18), nádej (19), láska k Bohu (20) a k blížnemu (21); ďalej ohľadom *kardinálnych čností*: múdrosť (22), spravodlivosť (23), miernosť (24), sila (25) a s nimi spojených čností: čistota, chudoba, poslušnosť a pokora (26). Nasledovala séria otázok týkajúca sa hrdinskosti čností (27), nadprirodzených darov (28), spisov Sluhu Božieho (29), poslednej choroby a smrti (30), telesných pozostatkov a pochovania (31-32), uctievania po smrti (33), povesti svätosti (34), prípadných pochybností o jeho svätosti (35) a milostí, ktoré boli dosiahnuté na prihovor Sluhu Božieho (36). Posledná otázka umožňovala svedkovi vyjadriť osobnú mienku a prípadné doplnenia (37).

⁶ CP 321-556 (Sess. IX-XXXII, 29. október - 6. december 1923).

⁷ CP 1819-1907 (Sess. CXLIII-CXLVIII, 25.-30. apríl 1927).

⁸ Giovanni Battista FRANCESIA, *D. Michele Rua, primo successore di Don Bosco. Memorie*. Torino, Ufficio delle "Lecture cattoliche" 1911, 263 pp.; Edmea BATTAGLIA, *Un sovrano della bontà: Don Michele Rua*. Torino, G. B. Paravia e Comp. 1910, 158 pp.

⁹ CP 1020-1071 (Sess. LXXX-LXXXIV, 29. november - 3. december 1926).

¹⁰ CP 1732-1769 (Sess. CXXXVIII-CXXXIX, 28.-29. marec 1827).

¹¹ CP 1769-1940 (Sess. CXLIX-CL, 2.-3. máj 1927).

¹² CP 1769-1818 (Sess. CXL-CXLII, 4.-6. apríl 1927).

Podrobnejšie sú svedectvá saleziánov, počnúc niektorými, ktorí ešte zostali nažive z prvej generácie ako Francesia a Cagliero, ktorí vstúpili na Valdocco v roku 1851, kedy štrnásťročný Michal Rua navštevoval Oratórium ako externista. Iní ho stretli v neskorších obdobiach: don Barberis v roku 1861, don Rinetti v roku 1865, don Nai v roku 1869, don Saluzzo v roku 1875, don Vespignani v roku 1876, don Amadei v roku 1887. Každý z nich mal s ním vzťahy rôznej intenzity a trvania. Zaujímavé sú svedectvá dona Rinaldiho¹³, ktorý od roku 1901 bol v blízkosti Sluhu Božieho ako generálny prefekt Kongregácie a saleziánsky koadjútór Giuseppe Balestra¹⁴, osobný sekretár dona Ruu. Balestra je veľmi pozorný na aspekty každodenného života, zatiaľ čo don Rinaldi zdôrazňuje predovšetkým donove Ruove umenie služby autority.

Svedectvo dona Angela Amadeia je najkonzistentnejšie a bolo zachytené v priebehu 44 sesí (od 17. januára do 26. marca 1927)¹⁵. Don Amadei prišiel na Valdocco v roku 1901 ako šéfredaktor časopisu "Bolletino Salesiano". Na vypočúvaní sa predstavil s obsiahlym súborom dokumentov. Zozbieral ich s úmyslom napísať životopis, ktorý už pripravoval¹⁶. Jeho príspevok nie je len ovocím osobného poznania, ale ponúka kvantum údajov a svedectiev, zaujímavých zo životopisného hľadiska. No v takom množstve, že zakrýva mravný profil dona Ruu, ktorý tu a tam preda len dokáže načrtnúť so zaujímavými poznámkami.

2. Kúzlo jedinečnej osobnosti

Z čítania výpovedí sa v prvom rade vynára výnimočná a zreteľná osobnosť dona Michala Ruu. Všetci svedkovia dokazujú, že sú ním očarení: pre jeho ľudské kvality, pre jeho vnútornú hĺbku a morálne úsilie, pre jeho láskavé a pevné otcovstvo. Podľa úsudku viacerých, bol človekom, ktorý mal rád utiahnutosť a rezervovanosť, ktorý miloval pracovať v skrytosti. Napriek tomu vedel zaujať: „Keď som ho počul hovoriť“, spomína Rodolfo Bettazzi, matematik a katolícky aktivista, „cítil som sa v prítomnosti veľkého muža, ktorý ma prevyšoval, lebo bol vedený neobyčajnou vierou“¹⁷. Kým koadjútór Balestra, ktorý bol pri ňom v posledných dvanástich rokoch ako ošetrovateľ, ho opisuje ako človeka s „neduživým a slabým telom, ale obdareného úžasnou kresťanskou silou [...]; pracoval usilovne, a to aj v noci [...] a vedel trpieť bez toho, aby sa ponosoval“¹⁸.

Bol to predovšetkým jeho spôsob jednania, ktorým si vedel získať¹⁹. Vzbudzoval obdiv a vedel zaujať svojou ľudskou hĺbkou, silnou duchovnou pevnosťou a pravdivosťou života. "Kvôli mojej službe predstavenej, svedčí sestra Enrichetta Sorbone, som musela veľa cestovať po Európe i Amerike, a konštatovala som, že don Rua vzbudzoval vo všetkých pocity hlbokkej úcty a úprimného obdivu.“ Tí, ktorí sa k nemu priblížili, nachádzali v ňom črty priateľskej, úctivej a súčasne pevnej a hlbokkej osoby. Takýmto sa javil už vo svojom dospievaní, ako to dosvedčujú jeho spoločníci: „Mal v sebe niečo nadprirodzeného, čo v nás vzbudzovalo obdiv a ešte väčšiu úctu, akú sme mali pre dona Bosca“²⁰.

Chovanci z prvých čias spomínajú „jeho zdanlivo prísnu (strohú) postavu“. Vo funkcii prefekta Oratória „niekedy musel s pevnosťou udržiavať disciplínu a poriadok, ale pri jednaní s osobami bol vždy príjemný“²¹. Dokonca, tí, ktorí s ním žili tvrdia, že „bol veselý a prívetivý ku

¹³ CP 1941-2055 (Sess. CLI-CLIX, 9.-19. máj 1927).

¹⁴ CP 1138-1179 (Sess. XCI-XCIII, 10-12 gennaio 1927).

¹⁵ CP 1180-1727 (Sess. XCIV-CXXXVII, 17 gennaio-26 marzo 1927).

¹⁶ Angelo AMADEI, *Il Servo di Dio Michele Rua successore del beato D. Bosco*. Vol. I. Torino, SEI 1931; Id., *Il Servo di Dio Michele Rua successore di San Giovanni Bosco*. Voll. II e III. Torino, SEI 1934.

¹⁷ Bettazzi, CP 1916.

¹⁸ Balestra, CP 1161.

¹⁹ „Mal takú jemnosť v jednaní, že ho to robilo milým a získavalo mu to srdečnú sympatiu aj tých, ktorí ho stretli prvýkrát.“ (Amadei, CP 1306).

²⁰ De Magistris, CP 981. „My mladí, ktorí sme mu boli zverení, sme sa ho báli a milovali ako nášho predstaveného a ako zástupcu dona Bosca, ktorý mu zjavne prejavoval mimoriadnú úctu a lásku. Ja a moji kamaráti sme ním sme od neho dostávali príklad jeho nábožnosti.“ (Piano, CP 284).

²¹ Gribaudi, CP 1792.

každému²², a že pracujúc na svojom charaktere, „získal taký výraz dobroty k tým, ktorých stretol, že všetci boli z neho povzbudení a spokojní“²³.

V priebehu rokov úcta k nemu narastala²⁴. Don Rinaldi hovorí o niektorých príhodách, ktorých bol svedkom pri svojich cestách a ktoré odhaľujú čaro, ktoré vzbudzoval don Rua u ľudí, a ktoré nám zároveň dokumentujú citlivosť a gusto katolíckej duše v danom historickom kontexte: „nadšenie išlo až tak ďaleko, že ľudia mu odstrihovali kúsok z reverendy, odtrhávali gombíky, brali mu biret a podobne“²⁵. Aj cirkevní prominenti, ako bol kardinál La Fontaine z Benátok, Ferrari z Milána, alebo Maffei z Pisy, ho obdivovali. Sám Pius X., ako nám svedčí don Rinaldi,

„mi o ňom hovoril s veľkou úctou a zakončil hovoriac mi, že don Rua bol *múdry*, pričom zvlášť zvýraznil toto slovo, a potom dodal, že to bol *svätec*. V rozhovore dokonca dospel k tvrdeniu, že má dojem, že Sluha Boží prevyšil v svätosti dona Bosca, ktorého (pápež) videl iba raz“²⁶.

V konečnom dôsledku človek nadobudol dojem, že sa nachádza pred duchovnou osobnosťou²⁷, ktorá vzbudzovala „presvedčený obdiv a hlbokú úctu“²⁸. Vedel zaujať nielen "duchom umŕtvovania a obety", ale aj láskavosťou a žiarivosťou pohľadu, čo bol výraz vnútra, ktoré sa modlí, ako to podčiarkol don Amadei.

Všetci, ktorí ho pozorovali, pri pohľade na neho zostávali ohromení, pretože v ňom mizol človek a všetko čo je iba ľudské. Vždy a všade bol jeho výzor povznášajúci a odhaľoval intímne spojenie s Bohom. Bol to skutočne muž, ktorý patril celý Bohu, plný múdrosti a kňazského ducha, ktorý si získava srdcia a vie ich zapáliť pre lásku, naplňa ich nebeskou nádejou a zanecháva v nich príjemné dojmy, ktoré zostanú nezmazateľné [...]. Vždy pokojný, vždy priateľský, dokonca aj vo vybavovaní naliehavejších a vážnejších záležitostí. Aj pri mnohých a delikátnych prácach si zachovával nezmenenú láskavosť.

Pri príležitosti jeho pohrebu si jeho telesné pozostatky prišli uctiť davy ľudí a to

„manifestáciou, ktorá prekonala tú pri pohrebe Ctihodného dona Bosca, aj pre zmenené politické okolnosti - ako poznamenáva profesor Giuseppe De Magistris. Ľudia sa pretekali v snahe dotknúť sa nejakými náboženskými predmetmi mŕtveho tela. Mnohí sa modlili. Bolo to spontánne a dojemné divadlo [...]"²⁹.

3. Túžba po mystike a aktívny život

Túžba don Ruovej duše po mystike sa vynára zo všetkých svedectiev, ako dynamický zdroj jeho veľmi aktívneho života: „Jeho správanie vo všeobecnosti privádzalo tých čo ho videli k presvedčeniu, že všetko, čo robil bolo inšpirované hlbokou a nadprirodzenou vierou“³⁰. „Stačilo pozorovať [...] jeho spôsob správania, jednania, rozprávania, aby ste sa presvedčili, že nikdy nestrácal Božiu prítomnosť [...]; aj v materiálnych povinnostiach sa ukazoval ako muž Boží,

²² Barberis, CP 415.

²³ Francesia, CP 708.

²⁴ Cf Piano, CP 302.

²⁵ Rinaldi, CP 2047.

²⁶ Rinaldi, CP 2048-2049. Tento postreh sa opakuje aj u iných: „Spomínam si, že keď som ho raz sprevádzal na jeho cestách, jeden pán sa ma dôverne opýtal či považujeme za svätejšieho dona Bosca alebo dona Ruu; a farár z Volpiana [...], ktorý bol jeho spolužiakom v seminári, mi vyjadril svoje presvedčenie, že Sluha Boží prevyšil svätosť svojho Otca.“ (Barberis, CP 371).

²⁷ Cf Francesia, CP 749-750. „Všetci, ktorí sa k nemu priblížili ho nemohli nepovažovať za svätého a v praktizovaní čností neprejavil nikdy nijaké okázalosti“ (Gribaudi, CP 1805).

²⁸ Amadei, CP 1577. „Tak v Oratóriu ako aj mimo neho si ho ľudia ohromne vážili a považovali ho za svätého, nie iba iba tí jednoduchí, ale aj tí vysokopostavení z kléru ako z laikov.“ (Barberis, CP 324).

²⁹ De Magistris, CP 1016.

³⁰ Gribaudi, CP 1776; cf De Magistris, CP 987; Balestra, CP 1149.

ktorý pracuje pre nadprirodzené méty³¹. Bol zjednotený láskou k Bohu³², inšpirovaný milujúcou túžbou, „ktorá sa prejavovala vo všetkom, v jeho slovách, v jeho činoch, v jeho myšlienkach“³³. Don Rinaldi je presvedčený, že on nežil „ani minútu pre seba. Nesený k Bohu živou vierou, pracoval, obetoval sa a všetko robil na popud vrúcnej lásky k Bohu [...]. Človek jasne videl, že on nešiel za žiadnymi pozemskými cieľmi“³⁴.

Táto oduševnená láska dávala jeho dňom hĺbku a činný zápal:

"Podľa mňa“, poznamenáva sestra Enrichetta Sorbone, „jeho život bol neustálou túžbou po Bohu, snahou podobať sa božskému modelu, stráviť sa a obetovať pre Božiu slávu [...]. Bolo vidno, že žil v Bohu a že vo všetkých veciach a ľuďoch nevidel iné ako Boha“³⁵. „Z vnútorného presvedčenia tvrdím, že bol zapálený pravou láskou Ježiša Krista. To bolo to, čo ho živilo“³⁶.

Jeho postoj počas modlitby uchvacoval prítomných³⁷. Bežne sa modlil na kolenách, s úctivým postojom tela, „nikdy sa neopieral“³⁸, „v polohe kompletnej uzobranosti“³⁹, „ktorá ho vytrhávala od okolitých vecí“⁴⁰. Eucharistiu slávil s horlivosťou a precíznosťou⁴¹.

Pred Najsvätejšou Sviatosťou Oltárnou sa don Ruova viera prejavovala v naživšej a najväčšej miere. Najkrajšími chvíľami boli pre neho tie, keď sa pripravoval na Svätú Omšu, keď ju slávil a keď po nej d'akoval. Pri oltári potom dával voľný priechod svojej vnútornej horlivosti. Viackrát som mu asistoval pri slávení Svätej omše a bol som vždy ohromený veľkou sústredenosťou, úctivým postojom tela a nábožnosťou, s ktorou ju slávil⁴².

Jeho neustále a milujúce spojenie s Bohom, sa prejavovalo v kázani: „jeho srdce vedelo vliať do druhých svoje cítenie prostredníctvom rád, inštrukcií a úvah, ktoré účinne privádzali naše srdcia k Bohu“⁴³. „Podnecoval vždy k láske k Bohu, ktorou bola zapálená jeho duša“⁴⁴. Z jeho vyjadrení bolo jasné, že jeho myšlienky boli upreté na Boha, a že „hovoril *ex abundantia fidei*“, ako o tom svedčí don Rinaldi⁴⁵; takýmto spôsobom jeho slová „sa dostávali naozaj k srdcu, dávali útechu, vlievali dôveru a zakaždým vzbudzovali silnejšiu túžbu po zlepšení“⁴⁶.

Spomínam rok - dosvedčuje don Amadei – pred koncom života, nám komentoval tie Ježišove slová, kde sa spomína Spasiteľove pripodobnenie sa vôli nášho nebeského Otca: „*Meus cibus est ut faciam voluntatem ejus qui misit me*“⁴⁷. Horlivosť a láska, s ktorými nám vysvetlil tieto slová, boli také veľké, že jeho hlas sa pri ich opakovaní silno chvel, a všetci, ktorí sme tam boli prítomní nadobudli sme rovnaké presvedčenie: don Rua, je svätý. Nemôže hovoriť

³¹ Spandre, CP 1741-1742. „Aj na ulici bol vždy uzobraný a dôstojný, odpovedal na pozdrav nejakého známeho a ponáhlal sa ďalej s myslou v Bohu a s modlitbou na perách“ (Amadei, CP 1306-1307).

³² Prehnaným, ale účinným spôsobom don Barberis tvrdí: „Myslím, že môžem potvrdiť, že spojenie s Bohom bolo v ňom tak silné, že nemal inú ako veľkodušnú, vrúcnu a neustálu myšlienku milovať Boha a druhých viesť k láske k Bohu. Boh vždy a vo všetkom; nikdy nemať v tom oddych a nikdy z toho vybočiť; vždy táto vznešená jednoliatosť. Boh! Nič iné ako Boh!“ (CP 415); cf De Magistris, CP 996; Vespignani, CP 1025.

³³ Rinaldi, CP 1960.

³⁴ Rinaldi, CP 1982.

³⁵ Sorbone, CP 1827-1828. „Komukoľvek, kto sa k nemu priblížil, bolo zjavné, že don Rua žil v neustálom spojení s Bohom. Jeho duch zvyčajne žil v prítomnosti Božej a don Rua, aj keď sa nachádzal uprostred hluku sveta a v mnohorakých a rôznorodých apoštolských povinnostiach, vedel sústrediť svoju dušu a riadil svoje skutky podľa princípov a noriem čnosti“ (Barberis, CP 410).

³⁶ Sorbone, CP 1842.

³⁷ Cf Barberis, CP 383; Vespignani, CP 1036; Amadei, CP 1330; Spandre, CP 1743; Gribaudo, CP 1787.

³⁸ Balestra, CP 1146; cf Sorbone, CP 1830.

³⁹ Gribaudo, CP 1781.

⁴⁰ De Magistris, CP 991.

⁴¹ Francesia, CP 643-644; Saluzzo, CP 1091-1092; Balestra, CP 1148; Gribaudo, CP 1787; Sorbone, CP 1829.

⁴² Rinaldi, CP 1966-1967. Cf Amadei, 1357.

⁴³ Spandre, CP 1742.

⁴⁴ Vespignani, CP 1045.

⁴⁵ Rinaldi, CP 1968.

⁴⁶ Sorbone, CP 1826.

⁴⁷ „Mojim pokrmom je plniť vôľu toho, ktorý ma poslal.“ (Jn 4, 34)

o Bohu, o dokonalosti kresťanského života a o tých, ktorí verne nasledujú nášho Pána Ježiša Krista ten, kto by nebol zvyknutý žiť z Boha⁴⁸!

Bol praktickým majstrom modlitby: "Dôrazne nám odporúča nábožnosť a intenzívnu prácu podľa ducha dona Bosca", vernosť pobožnostiam a meditácii, a „zvlášť, aby sme sa učili hovoriť dôverne s Bohom a žiť z neustáleho spojenia s Ním“, čo je neodmysliteľný prostriedok k posväcovaniu práce a k tomu, aby sme v nás udržiavali živý „duch dona Bosca“⁴⁹. Učil, aby sme živilí spojenie Bohom cez strelné modlitby, na ktoré si „s familiárnosťou navykol“⁵⁰.

„Mal veľmi inštinktívne *cítenie neba*, hovorí sestra Sorbone. Ak nám zveroval nejaké náročné dielo pridal nám myšlienku na nebo a povedal nám, aby sme pracovali ochotne, pretože Pán nám to veľkodušne vynahradí“⁵¹.

Aj napriek tomu, že v súlade s citovou nábožnosťou svojej doby, don Rua prejavoval silnú úctu k Panne Márii, k svätému Jozefovi a svätým anjelom, „jeho nábožnosť – ako hovorí don Barberis – bola mužná a silná, neobsahovala príliš veľa pobožností, ale bola stála vo všetkých tých pobožnostiach, ktoré boli predpísané v našich Pravidlách a rôznych iných, ktoré *ad libitum* zaviedol don Bosco“⁵². Jeho kristocentrická a markantne eucharistická spiritualita ho viedla k veľkému zdôrazneniu slávenia Svätej omše, k praktizovaniu eucharistickej adorácie a k častému navštevovaniu Najsvätejšej Sviatosti oltárnej počas dňa⁵³.

Často, keď mu to jeho zdravie dovoľovalo, don Rua strávil väčšiu časť noci, aby, ako hovorieval, robil spoločnosť Osamotenému v bohostánku. Chcel, aby Najsvätejšia Sviatosť Oltárna, ako to vštepoval don Bosco, bola v centre všetkých srdc: „utvoríme si bohostánok v našich srdciach, opakoval, držíme sa neustále spojení s Najsvätejšou Sviatosťou Oltárnou.

Z tohto stáleho spojenia s Bohom čerpal silu a dôveru pre to, aby obstál v ťažkostiach a námahách⁵⁴, „ktoré vychádzali z jeho veľmi rozsiahlej, zložitej a novej úlohy hlavného predstaveného Kongregácie“. Neľakal sa problémov, nestrácal pokoj srdca, „prijímal to, čo Prozreteľnosť posielala, čo ako to bolo bolestivé a nečakané“⁵⁵. Uvedomovanie si Božej prítomnosti mu dávalo hlboký pokoj ducha, ako to uvádza osobný komorník Giuseppe Balestra: „Vždy som obdivoval veľký pokoj, trepezlivosť a dôveru v Boha; ani som ho nikdy nevidel prudko zareagovať“⁵⁶.

4. Vytrvalosť v práci a dokonalosť v plnení povinností

Iba ak si uvedomíme kultúrnu citlivosť, ktorá bola na prelome 19. a 20. storočia, zvlášť úctu k práci (zdieľanú donom Boscom a saleziánmi) ako hodnotu novej spoločnosti, ďalej kult operatívnej dokonalosti a vernosti sľúbenému slovu, pochopíme prečo jedna z najviac vyzdvihovaných vlastností v procese s donom Ruom bola práve pracovitosť spojená s vernosťou a usilovnosťou. Jednohlasná je chvála na neho, ktorý „bol od rána do večera zaneprázdnený“⁵⁷, „presný v plnení povinnosti k Bohu i k druhým“⁵⁸, ktoré si „plnil s usilovnosťou, presnosťou

⁴⁸ Amadei, CP 1394-1395.

⁴⁹ Sorbone, CP.1829-1830.

⁵⁰ Sorbone, CP 1838; cf Balestra, CP 1146.

⁵¹ Sorbone, CP 1841.

⁵² Barberis, CP 382-383.

⁵³ Cf Barberis, CP 383-384; Francesia, CP 643-644; Cagliari, CP 853-854; Nai, CP 947; Vespignani, CP 1035; Saluzzo, CP 1092; Amadei, CP 1345-1351; Rigoli, CP 2103-2104; Rinetti, CP 2244-2245.

⁵⁴ Cf De Magistris, CP 990; Sorbone, CP 1841; Rinaldi, CP 2016.

⁵⁵ Barberis, CP 405-406.

⁵⁶ Balestra, CP 1146-1147.

⁵⁷ Balestra, CP 1145; cf Barberis, CP 447; Francesia, CP 588-589; Saluzzo, CP 1114; Rinaldi, CP 2012-2013.

⁵⁸ Francesia, CP 704.

a skoro až dokonalosťou⁵⁹, „pracoval neúnavne aj v noci“⁶⁰, a chcel aby sa pracovalo „intenzívne na realizovaní ducha Zakladateľa“⁶¹. Bolo to postoj, ktorý ho sprevádzal od mladosti až po smrť: „neviem si ho inak predstaviť – píše don Barberis – ak nie ako toho, kto je celkom vložený do dobrého plnenia si svojich povinností a kto je veľmi pozorný, aby neurobil škodlivú chybu“⁶².

Je pozoruhodná a sympatická jeho systematickosť v práci, „usilovnosť v tých najmenších veciach“, „pretože bolo vidno, že bol vedený činnou láskou a „milujúcou snahou o nasledovanie dona Bosca v každej veci“⁶³. Všetci obdivujú jeho „silu v plnení povinností ako aj v znášaní rôznych protivenstiev“⁶⁴, a všetci uznávajú, že jeho pracovitosť a usilovná vernosť vyvierali z vyšších motivácií: bola to „stála a výnimočná horlivosť v plnení si povinnosti jedine z lásky k Bohu“⁶⁵.

Nikdy ho nevideli šetriť sa v práci, dokonca neprestal intenzívne pracovať ani v dobe, keď sa už necítil dobre a keď ho roky a choroby znepokojovali. Jeho sila vytrvať v práci nemala nejaké pozemské ciele: v jeho prácach ho vždy viedli motivácie viery; dokonca, to čo mu dávalo túto hrdinskú silu bola veľká túžba robiť všetko na väčšiu Božiu slávu a pre väčšie dobro duší.

V tejto duchovnej a milujúcej perspektíve treba chápať aj jeho starostlivosť o zachovávanie rehoľných požiadaviek a nástojčivosť, aby sa mali v úcte Stanovy, ktorú často pripomína vo svojich obežníkoch a príhovoroch k saleziánom a Dcéram Mária Pomocnice.

Ako rehoľník hrdinsky zachovával Stanovy, až sa zdal byť zosobnením Stanov, presne stotožneným s akýmkoľvek predpisom. K tejto úžasnej vernosti ho viedli tri myšlienky:

„1. Pán od nás nechce mimoriadne veci, ale dokonalosť v malých veciach, pretože toto nám zabezpečí nebeskú slávu.
2. Nech sa nikdy o nijakej veci nepovie, že je malá, ak je súčasťou Stanov: každá vec, ktorá je v Stanovách je dôležitá a preto sa nesmie zanedbať. 3. Ak robíme dobre aj tie najmenšie veci, istotne vybudujeme veľkú budovu svätosti“⁶⁶.

5. Striednosť a vľúdnosť, miernosť a chudoba, ale bez ukazovania sa

Svedectvá nám dávajú obraz striedmeho, na seba prísneho a zároveň vľúdneho človeka, ktorý pripomína dávných askétov⁶⁷, ale v kontexte moderného kresťanského humanizmu poznačeného vyrovnanosťou a láskou. Ako pripomína sestra Enrichetta Sorbone,

„veľmi bdel nad sebou samým a vážil na váhe Božej vôle aj svoje najmenšie skutky. Preto jeho jemná postava, stále uzobraná, bola pre nás FMA príjemným svetlom, ktoré nás animovalo k plneniu našich povinností“⁶⁸.

Dávny magister novicov don Barberis sa snaží spomenúť si, že jeho strohosť bola maskovaná výsostne saleziánskou vľúdnosťou:

⁵⁹ Francescia, CP 581; ktorý dodáva: „Teda všetci čo s ním prichádzali do kontaktu, obdivovali jeho horlivosť, zbožnosť a jeho náuku. Tak na gymnáziách, ako aj na Filozofii a Teológii mal čo robiť: povedal by som, že by sa o ňom mohlo povedať, že «bene omnia fecit», a tejto mienky boli tak žiaci ako aj profesori. Don Bosco zvykol hovoriť, že Ruu má iba jedného. A tieto veci som videl a počul aj ja sám. Taká bola mienka všetkých“ (*ibid.*).

⁶⁰ Balestra, CP 1161.

⁶¹ Sorbone, CP 1826.

⁶² Barberis, CP 406.

⁶³ Amadei, CP 1305. O duševnej sile a morálnej výdrži don Ruu, o jeho vytrvalosti a energii v práci a sociálnom snažení“ vid' Amadei, CP 1498-1502; 1506-1507.

⁶⁴ Gribaudi, CP 1797.

⁶⁵ De Magistris, CP 997.

⁶⁶ Amadei, CP 1448.

⁶⁷ „V celej Zbožnej Saleziánskej Spoločnosti je rozšírené presvedčenie, že (...) aby sa dôstojne povedalo o svätosti Božieho sluhu treba sa preniesť s myslením k prvým askétom, ktorými sa Cirkev chváli“ (Francescia, CP 801).

⁶⁸ Sorbone, CP 1849.

„Ovládanie jeho vášni sa javilo z jeho rozvážnosti jeho stále ovládaných giest, umiernenosť jeho rozprávania, ktoré bolo vždy na mieru. Nikdy sa nenechal uniesť hlasným smiechom, rád sa usmieval (...). Jeho vážnosť bola osladená a okrášlená jednoduchosťou skutkov a úprimnej rodinnosti v slovách⁶⁹“.

Celý zameraný na vlastné poslanie, mal veľký „odstup od vecí sveta a nevšimával si všetko to, čo neslúžilo na oslavu Boha a pre spásu duší⁷⁰“. Hnaný týmito motiváciami necúval pred „utrpeniami a obeťami“, ktoré prinášalo saleziánske poslanie. Toto bola jedna z hlavných charakteristík jeho života, ktorú sa snažil vložiť do duší svojich spoločníkov⁷¹. Jeho postoj obetavosti bol považovaný za nenapodobiteľný kvôli „úžasnej vytrvalosti, s ktorou napredoval až do smrti v obetovaní celého seba (toto je presná fráza), aby plnil Pánovu vôľu a pracoval na jeho slávu⁷²“. Sestra Enrichetta Sorbone spomína na dôvernú spomienku mons. Costamagnu: „Hovorieval mi: - svätosť don Ruu ma ľaká. Je to niečo mimoriadne, v čom je nemožné ho nasledovať⁷³“.

Avšak tá veľká sila bola tiež ovocím hlbokkej ľudskej vyrovnanosti. Matke Kataríne Daghero, ktorá sa ho pýtala „ako to robí, že sa mu darí vždy zachovávať vládu nad sebou, pokoj, radostnosť, a ako to, že je stále pripravený konať a nechať podľa príhodnosti“, vraj žartovne odpovedal: „stačí otočiť stránku⁷⁴“.

Bol človekom ktorý mal mieru vo všetkom, zvyknutý uspokojiť sa s málom, ale veľmi prísny so sebou samým: „Stačilo vidieť jeho extrémne vychudnutú postavu pravého askétu, aby sme v ňom zbadali veľkú miernosť a prísnosť s akou zaobchádzal so svojim telom⁷⁵. Don Barberis, o ňom hovorí so zjavnou záľubou a zarámuje striedmosť života dona Ruu do parametrov tradičnej asketiky:

„Vlastnil hrdinský návyk miernosti, ktorú praktizoval prostredníctvom vnútorného aj vonkajšieho umŕtšovania. Vždy sa snažil zničiť v sebe starého človeka, ukrižovať vlastné vášne, a formovať vo svojom duchu nového človeka, podľa Ježišovho Srдца (...). neustále trestal svoje telo a snažil sa obmedziť ho na službu (...). Jeho život bol absolútne prísny a kajúci; zvykol si na všetky nepríjemnosti a nepohodlia⁷⁶“.

Iní svedkovia, ktorí sa až tak netrápili nad tým, aby sa prispôbili učebnicovej terminológii, opisujú striedmeho muža, „nestarajúceho sa o seba“ a schopného prispôbiť sa všetkým okolnostiam⁷⁷, zameraný na podstatu⁷⁸, „umŕtvený vo všetkom bez toho, aby to dal najavo⁷⁹, pracovitý, lebo si bol vedomý úlohu, ktoré vychádzali z jeho funkcie nástupcu dona Bosca. „Bol človekom stvoreným pre prísny život a v komunite, v ktorej žil, tým nikoho nezaťažoval. Nikdy nehľadal pohodlie: vždy sa uspokojil s vecami ako prichádzali a ak mu chceli urobiť zvláštne zvýhodnenia, vedel sa im so slušnosťou brániť⁸⁰. Zvyčajne nevchádzal do izby pred jedenástou večer a často ešte pracoval; ale v zime ráno okolo piatej a v lete o pol piatej, bol už vždy na nohách⁸¹. Všetkým bolo jasné, že dlho brúsil svoj charakter, aby odpovedal požiadavkám vlastného povolania a v úlohe, ktorú zastával, dosiahol závideniahodnú vyrovnanosť. Uvádzajú to predovšetkým laici, ako napríklad, turínsky mestský radca Pietro Gribaudo:

⁶⁹ Barberis, CP 458.

⁷⁰ Barberis, CP 413.

⁷¹ Barberis, CP 449.

⁷² Amadei, CP 1577.

⁷³ Sorbone, CP 1858.

⁷⁴ *Ibid.*

⁷⁵ Sorbone, CP 1855.

⁷⁶ Barberis, CP 451-454.

⁷⁷ De Magistris, CP 1006.

⁷⁸ „Nikdy si nezobral jedlo ak nie len nevyhnutné: nedalo sa vedieť akú by mal chuť; vyhýbal sa každej zvláštnosti; a akceptoval jednoducho to, čo mu ponúkli“ (Sorbone, CP 1855).

⁷⁹ Rinaldi, CP 2010.

⁸⁰ Saluzzo, CP 1112-1113.

⁸¹ Francesia, CP 717.

„Vo viacerých situáciách som si všimol, že duch Sluhu Božieho bol pripravený a účinný, ale že on sa obmedzoval a dobre zvažoval prv než urobil akékoľvek rozhodnutie. Nikdy som nevidel na žiadnom človekovi také stále ovládanie sa, nie pre ľudské ciele, ale iba pre to, aby konal dobro“⁸².

Napriek mnohým ťažkostiam a kritickým chvíľam, ktorým musel čeliť, spomína profesor De Magistris,

„vedel zostať vždy rovnaký. Nikdy sa nenechal znechutiť, a hoci prežíval silné morálne utrpenie, vedel ho znášať s takou pokojnou dušou, že navonok ho na ňom vôbec nebolo vidno, alebo aspoň nenechal, aby sa ukázala jeho veľká intenzita“⁸³. V celom svojom správaní sa prejavoval ako človek, ktorý vedel ovládať svoje telo a žil iba život ducha“⁸⁴.

Na poli askézy bola podčiarknutá aj jeho zdržanlivosť⁸⁵, delikátnosť v jednaní s osobami, vyvážená srdečnosť. Spomína jeho dávny chovanec:

Keď sa prihovárал k nám mladým oratória, keď hovoril spolubratom, odporúčal čnosť čistoty, ale s veľmi delikátnymi slovami, ktoré boli odrazom tejto čnosti, ktorá v ňom bola výrazná. Aj keď prichádzal medzi nás na dvor a chytali sme ho za ruky, nebránil sa tomu, ale všetky jeho skutky poukazovali na jeho vysokú rezervovanosť“⁸⁶.

Nezabúda pripomenúť, že keď jednal „s paničkami a ženami z ľudu, hoci sa ukázal prívetivý, bol rezervovaný, bez čo i len najmenšieho ukazovania sa“⁸⁷. Korektný v rozprávaní, upravený v držaní tela, „úctivý a maximálne vľúdny“, ale vyžadujúci v morálnych otázkach, predovšetkým so saleziánmi⁸⁸. Odporúčal im veľmi milovať mladých a obetovať sa pre nich, ale (...) pre nikoho nerobiť zvláštnosti“⁸⁹. Z dobrého vychovávateľa, podľa ducha don Bosca, bol ustarostený pre formovanie mladých k čnosti čistoty: „hovoril o nej podľa okolností v delikátnych výrazoch“⁹⁰ a vždy pozitívne⁹¹.

To, čo udivuje je tiež jeho chudoba. Podľa don Vespignaniho táto bola, spolu s pokorou, „charakteristická čnosť“ don Ruu⁹². Uspokojil s málom⁹³. „Keď slúžil jeho osobe, bola to vždy presná vec“⁹⁴. Držal si vo veľkej čistotnosti telo i oblečenie, na ktorom však „bolo vidno dlhé používanie“, jeho izba obsahovala len nevyhnutné veci“⁹⁵. Bol pozorný aby nič vyšlo nazmar, aby sa šetrilo vo všetkom⁹⁶, nie však pre obmedzenosť alebo lakomosť: „S našimi úsporami, hovoril, môžeme zabezpečiť chlieb pre ďalšieho chudobného chlapca: Cirkvi o jedného služobníka viac, a našim misiám o jedného dobrého robotníka, ktorý môže zachrániť toľké duše, ktoré sú v nebezpečenstve, že sa stratia“. Okrem toho bol presvedčený, že by bolo „nemožné

⁸² Gribaudi, CP 1794.

⁸³ De Magistris, CP 1006.

⁸⁴ Gribaudi, CP 1798.

⁸⁵ Cf. Piano, CP 296; Francesia, CP 732; Saluzzo, CP 1114-1115; Balestra, CP 1161; Amadei, CP 1508.

⁸⁶ Gribaudi, CP 1797.

⁸⁷ Gribaudi, CP 1798.

⁸⁸ De Magistris, CP 1007.

⁸⁹ Barberis, CP 472; cf Amadei CP 1510-1512.

⁹⁰ Rinaldi, CP 2018.

⁹¹ Cf Francesia, CP 734; Amadei, CP 1509-1510.

⁹² Vespignani, CP 1058.

⁹³ De Magistris, CP 1008; Saluzzo, CP 1115.

⁹⁴ Rinaldi, CP 2019

⁹⁵ Gribaudi, CP 1798; cf Balestra, CP 1162. “V zachovávaní sľubu chudoby bol prísny so všetkými, ale zvlášť so sebou. Mával biedne oblečenie, izbu, knihy, breviáre, všetky veci, ktoré mal v užívaní (...). Chudobou dýchala celá jeho izba. Jednoduchý stolík pre prijatie, dve alebo tri stoličky najvšednejšie; a dve pokorné obrázky, zavesené so špendlíkom, jedna na stene opretá o stolík, druhá oproti, zobrazujúc Najsvätejšiu sviatosť a Máriu Pomocnicu. Ausiliatrice. Null'altro” (Francesia, CP 725-726).

⁹⁶ Francesia, CP 730.

každé napredovanie na ceste dokonalosti a tiež byť pravými synmi dona Bosca, ak by sme nemilovali túto čnosť⁹⁷, „tento oporný pilier života Kongregácie“⁹⁸.

6. Apoštolský zápal

Verný svojmu saleziánskemu povolaniu „bol hlavne evanjelizátorom“, ako to potvrdzuje Don Francesca. Od chvíle, keď ako dospievajúci začal žiť po boku dona Bosca v apoštolskej práci a v rôznych službách, ktoré si vyžadovala kresťanská výchova chudobných a opustených mladých⁹⁹, začal vyučovať katechizmus svojich spolužiakov a začal pracovať v turínskych oratóriách¹⁰⁰. So zápalom a priezračnosťou v celom svojom živote podnecoval v sebe i v saleziánskej rodine vernosť apoštolskému poslaniu a zakladateľovmu nadšeniu pre „spásu duší“¹⁰¹. Celé jeho asketické nadšenie a nesmierna práca musia byť chápané v tomto spásnom horizonte ako sa to jasne ukazuje z procesu blahorečenia.

Jeho láska k blížnemu bola zvlášť orientovaná na dušu. Pre záchranu jednej duše bol pripravený k hocakej obete. Prial si, aby sa pri prijímaní mladých dala prednosť tým, ktorí boli v situácii najväčšieho ohrozenia duše, bez toho, aby sa veľmi pozeralo na to, koľko budú môcť zaplatiť. Jeho najväčšou starosťou bolo, ako od mladých oddialiť hriech alebo ako im prinavrátiť Božiu milosť. (...) Chcel, aby sa venovala väčšia pozornosť tým mladým, ktorí boli najviac nevedomí v náboženskej oblasti. A tiež, aby sa vo sviatočných oratóriách nikdy neodmietal nikto, hoc ako by bol jednoduchý a drzý, ale naopak, aby sa mu dala prednosť¹⁰².

„Obetoval sa úplne v láske“¹⁰³, „všetkému a všetkým, sluha všetkých“¹⁰⁴. „Vykonával všetky povinnosti kňaza, tak ako aj všetky povinnosti, ktoré mu zveril don Bosco so horlivosťou a láskou. Spovedal a kázal. Mal prednášky [...]. Chcel aby sa pracovalo neúnavne na uvádzaní apoštolského ducha zakladateľa do praxe a aby sa dobre zakorenil v iných“¹⁰⁵. Hľadal „všetkými spôsobmi spásu duší aj s pomocou rôznych pomôcok“¹⁰⁶, „a popri tom nezanedbával všetko to, čo si vyžadovali životné nevyhnutnosti“¹⁰⁷.

Jeho pastorácia poznačená láskavosťou sa prejavovala hlavne v milujúcom sebadarovaní: „Videl som ho byť malým s malými, srdečne zdieľať bolesti s tými, ku ktorým sa priblížil. Nešetril balzomom dobroty bez ohľadu na to, čo ho to stálo, na nepríjemnosti a obety. Všimol som si, že bol nežný až to dojímalo“¹⁰⁸. No najmä vedel počúvať:

„Veľká bola láska, s ktorou počúval ľudí. Počúval kohokoľvek, kto mu niečo hovoril, zdieľal s ním osud a jeho potreby a viac krát ho bolo vidieť plakať“¹⁰⁹.

Bol veľkým podporovateľom a organizátorom apoštolských a výchovných diel. Rozširoval vyučovanie náboženstva tým, že vyučoval metodológiu¹¹⁰. Ležalo mu na srdci zakladanie sviatočných oratórií, cirkevných škôl a misií. Chcel, aby sa členovia saleziánskej rodiny ukázali

⁹⁷ Francesca, CP 731.

⁹⁸ Saluzzo, CP 1115.

⁹⁹ Francesca, CP 675.

¹⁰⁰ Cf Barberis, CP 417-418.

¹⁰¹ Spandre, CP 1753.

¹⁰² Barberis, CP 416-417; cf Amadei, CP 1371.

¹⁰³ De Magistris, CP 997.

¹⁰⁴ Rinaldi, CP 1991.

¹⁰⁵ Sorbone, CP 1825-1826; cf Amadei, CP 1424-1428.

¹⁰⁶ Vespignani, CP 1045.

¹⁰⁷ Gribaudi, CP 1791; cf Francesca, CP 676; Amadei, CP 1428-1234.

¹⁰⁸ Sorbone, CP 1843.

¹⁰⁹ Amadei, CP 1429-1430.

¹¹⁰ Vespignani, CP 1038-1039; cf Barberis, CP 418. “Don Rua chcel neustále vyučovanie Katechizmu a pritom odporúčal, aby sa vyučoval vo všetkých školách a aby sa nikdy nevynechával ani vo sviatočných oratóriách. Bdel a prízvukoval, aby sa toto vyučovanie bralo ako povinnosť.” (Francesca, CP 676).

ako zanietení apoštoli plní „ducha lásky a obety“¹¹¹, a aby priťahovali mladých „láskavosťou“¹¹², aby všetci „milovali Boha nadovšetko“¹¹³.

7. Niektoré osobitné zvýraznenia

Okrem spomínaných črt, vychádzajú zo svedectiev aj ďalšie prvky, ktoré sú nie menej dôležité na to, aby sme pochopili osobitnú duchovnú fyziognómiu blahoslaveného Michala Ruu.

Predovšetkým sa zdôrazňuje jeho osobitný vzťah s donom Boscom. Don Bosco „mal o donovi Ruovi veľmi vysokú mienku“¹¹⁴. Už od mladosti „ho vždy považoval za svojho hlavného spolupracovníka“¹¹⁵; „zveroval mu najdelikátnejšie a najdôležitejšie úlohy“. Mladý Michal Rua „odpovedal na túto dôveru s maximálnou usilovnosťou“¹¹⁶, „učenívosťou a poslušnosťou“¹¹⁷ a snažil sa predovšetkým „pochopiť a napodobňovať ducha dona Bosca“¹¹⁸. Bol verným učeníkom: zveril mu „celý svoj svätý a usilovný život, hoci bol obdarený úplne iným charakterom. A urobil to preto, lebo bol hlboko presvedčený, že nasledujúc dona Bosca a pracujúc s ním podľa jeho odporúčaní, kráča v stopách verného nasledovníka nášho Pána Ježiša Krista“¹¹⁹. Don Rinaldi o ňom hovorí, že „sa stal stvorením ctihodného dona Bosca“¹²⁰ a že hlboko asimiloval jeho „ducha“¹²¹. Po smrti Otca cítil zodpovednosť za vernosť a pokračovanie¹²². „Otcovsky zdôrazňoval, aby saleziáni napodobňovali svojho zakladateľa, predovšetkým jeho nábožnosť, jeho pracovitosť, jeho sebaovládanie a láskavosť“¹²³. „Je to jeho zásluhou, že sa saleziánske dielo udržalo verným duchu zakladateľa“¹²⁴.

Ďalšia črta, ktorú svedkovia považujú za podstatnú osobnosti dona Ruu, je spôsob výkonu riadenia v prospech charizmy a poslania. „Môžem povedať, že mal vrodennú schopnosť riadiť a v každom svojom čine bol vždy vyvážený“, hovorí don Saluzzo, „nikdy nekonal pod tlakom, najmä ak sa jednalo o delikátne veci“¹²⁵. Jeho spôsob riadenia bol poznačený „veľkou snahou zachovávanía stanov i obrovskou láskavou a otcovskou chápacosťou“¹²⁶. „Mierny v slovách, rozvážny v posudzovaní a umiernený v súdoch, rozhodný v zachovaní tajomstva“¹²⁷. Skôr, než urobil rozhodnutie, „mlčal a uvažoval“, „snažil sa poznať názory druhých a bral ich neustále do úvahy“¹²⁸. Keď jeho rozhodnutia mali ekonomické dôsledky alebo sa vzťahovali na spolubratov, „robil ich po porade a schválení Kapituly alebo, podľa okolností, jednotlivých direktorov domov“¹²⁹. Chcel sa predovšetkým „inšpirovať zakladateľom“, hovorí don Rinaldi: počúval, uvažoval v tichu, „prehlboval jednotlivé ponuky [...] s rozvážnosťou, ktorú ako predstavený vlastnil“; ak považoval za potrebné, hľadal „dôvody, ktoré by ho presvedčili a ukázali pravú

¹¹¹ Sorbone, CP 1839.

¹¹² Vespignani, CP 1045.

¹¹³ De Magistris, CP 997.

¹¹⁴ De Magistris, CP 980.

¹¹⁵ Gribaudi, CP 1774.

¹¹⁶ De Magistris, CP 980-981.

¹¹⁷ Rinaldi, CP 2021; porov. Piano, CP 296.

¹¹⁸ De Magistris, CP 981.

¹¹⁹ Madei, CP 1419.

¹²⁰ Rinaldi CP 1850.

¹²¹ Cf Amadei, CP 1448-1449; Sorbone, CP 1830.

¹²² Amadei, CP 1453-1454.

¹²³ Francesia, CP 707.

¹²⁴ Barberis, CP 431; porov. Saluzzo, CP 1111.

¹²⁵ Saluzzo, CP 1108. O „umení služby authority“ rozsiahlo hovoria aj sr. Enrichetta Sorbone (CP 1849-1854) a don Angelo Amadei (CP 1454-1462).

¹²⁶ Amadei, CP 1469.

¹²⁷ Rinaldi, CP 1994.

¹²⁸ Gribaudi, CP 1793; porov. Rinaldi, CP 1994-1995. „Vždy sa radil s nami z kapituly a rád sa riadil našimi radami“ (Barberis, CP 430).

¹²⁹ De Magistris, CP 1004.

výhodu uskutočňovali, podľa ktorých by rovno ako konal samotný don Bosco¹³⁰. Don Rinaldi ukazuje aj na to, že keď bolo treba vybrať “spolubrata pre určitý úrad, predovšetkým sa modlil, potom sa radil jednotlivo a súkromne s jednotlivými členmi Kapituly; bral do úvahy predchádzajúce voľby, sledujúc, či tá osoba bola nejakým spôsobom navrhovaná, a názory, ktoré o nich mal on sám alebo don Bosco, čo bolo preňho najvýznamnejšie. Až potom pokračoval *in Domino*”¹³¹. Po menovaní osôb, “chcel byť informovaný, ako sa im darí a ako sa správajú”¹³². Pozorný a láskavý vo vedení spolubratov¹³³, vedel

“byť aj priamy a jasný vyžadovať to, čo požadoval [...]. Keď napomínal, citoval bod z Pravidiel, ktorý nebol zachovaný, ale vždy sa snažil počuť aj druhú stranu [...]. Pokorne sa ospravedlňoval, ak robil výčitky, ktoré by neboli úplne zaslužené”¹³⁴.

Tretia osobitná črta don Ruu je jeho pokora, napriek veľkým organizačným schopnostiam a intelektuálnym darom, o ktorých všetci vedeli. Nikdy nerobil alebo nehovoril

“nič, čo by nejakým spôsobom mohlo na seba pritiahnúť obdiv, naopak snažil sa o skrytosť [...]. Bolo jeho snahou vždy poukázať na dona Bosca a na jeho dielo, vyzdvihujúc vždy jeho zásluhy, keď sa veci podarili, a to aj po smrti zakladateľa”¹³⁵.

Mal vyrovnaný zmysel pre seba, vždy zameraný na saleziánske poslanie a na zodpovednosť, ktorú mal. Ako pripomína don Francesia, “svojimi schopnosťami mohol dať poslaniu svoju vlastnú pečať, ale vždy chcel nasledovať stopy svojho Učiteľa [...]. Ak sa mu niečo vydarilo, pripisoval to vždy čnostiam ctihodného dona Bosca”¹³⁶. “Jediným zámerom dosiahnuť sväté ciele spasit’ duše, jeho múdrosť sa pretavovala skôr do činov ako do slov [...]. Nemal rád chvály a odmietal ich”¹³⁷. Preto na svojich vizitách “nechcel nikdy, aby uviedli nejaký titul, ani titul Hlavný predstavený saleziánov alebo nástupca dona Bosca, ale iba jednoducho jeho meno a priezvisko a jeho kňazský stav, spolu s adresou”¹³⁸.

Štvrtou osobitnou črtou je dar rady a útechy v rámci osobného pastoračného účinkovania. Okrem saleziánov a FMA, ktorí “sa obracali k nemu s veľkou dôverou, pretože všetkým odpovedal veľmi jemne”¹³⁹, mnohé iné osoby ho vyhľadávali pre radu a potechu, priťahované fámou jeho duchovnosti a múdrosti¹⁴⁰. Všetkým prijal a vypočul; vedel “pretaviť ostatných na radosť, ktorá mu bola vlastná”¹⁴¹. Každý deň venoval určitý čas spovediam vo verejnej kaplnke. Vyhľadávali ho predovšetkým mladí, “ktorí mali voči nemu veľkú dôveru a úplne sa mu otvárali, napriek tomu, že sa navonok javil ako prísny a zameraný za zachovanie poriadku”¹⁴². Bol považovaný za vynikajúceho spovedníka a duchovného vodcu. “Jeho duchovné vedenie bolo vždy jednoduché, ale prinášalo vždy aj nové svetlo”¹⁴³.

¹³⁰ Rinaldi, CP 1999-2000.

¹³¹ Rinaldi, CP 1995; porov. aj Saluzzo (CP 1110), ktorý pridáva: “Aby pochopil jeho schopnosti, overoval si to aj inými spôsobmi [...]. Don Rua ako Hlavný predstavený videl potrebu dobre poznať všetkých svojich podriadených a udržoval so všetkými vzťahy” (*ibid.*).

¹³² De Magistris, CP 999-1000.

¹³³ De Magistris, CP 1000.

¹³⁴ Francesia, CP 696-697. Najmä ako generálny prefekt, “musel často zasiahnuť v delikátnych veciach a hoci vyžadoval poriadok, zanechával vo všetkých výborný dojem” (Saluzzo, CP 1109).

¹³⁵ Saluzzo, CP 1120-1121; cf Amadei, CP 1556.

¹³⁶ Francesia, CP 738-739.

¹³⁷ Barberis, CP 475-476.

¹³⁸ Barberis, CP 477.

¹³⁹ Francesia, CP 699.

¹⁴⁰ Porov. De Magistris, CP 999; Balestra, CP 1151; Spandre, CP 1752-1753; Bettazzi, CP 1926-1927. “Jeho rady vždy veľmi pomohli všetkým, ktorí si uvedomovali, že vychádzajú jedine z najvyššieho dobra” (Gribaudo, CP 1794).

¹⁴¹ Bettazzi, CP 1920.

¹⁴² Rinaldi, CP 1852.

¹⁴³ Francesia, CP 700.

Prejavoval pozornú starostlivosť a snahu podnecovať potrebné sily, aby sa premáhali životné boje, a inšpiroval veľkú dôveru, a tak – hoci vyzeral prisny – bol vyhľadávaný ako svedník s otvoreným duchom. Keď v určitom okamihu svojho života som potreboval generálnu sved, obrátil som sa na don Ruu a vždy po sved, aj vďaka jeho pomoci, som dosiahol hlboký pokoj. Usilovne pomáhal penitentovi pri svedovaní svedomia [...]. Po sved dával veľmi vhodné rady a niekedy pripomínal aj rady z minulej sved, takže duchovné vedenie malo kontinuitu, čo nie je ľahko dosiahnuť¹⁴⁴.

Kto u neho hľadal potechu, mal dojem, že má dar vnútornej intuície. “Vo svojich radách vychádzal z viery a nadprirodzenej lásky, čo dávalo jeho slovám čnosť, ktorá upokojuje človeka”¹⁴⁵. “Vedel čítať v našich srdciach”¹⁴⁶. Okrem toho prejavoval “osobitnú schopnosť vyriešiť tie najťažšie otázky”¹⁴⁷. Don Rinaldi hovorí, že v mimoriadne ťažkých situáciách, v oblasti osobnej alebo riadenia, “prichádzal za don Ruom, ktorý mal vždy slová veľkej útechy, ktoré prinášali môjmu duchu veľký pokoj”¹⁴⁸. “Vyznačoval sa obzvlášť tým, že duchovne utešoval tých, ktorí boli rozrušení pochybnosťami alebo nepokojom [...]. Mal osobitný dar vlievať útechu tomu, čo trpel”¹⁴⁹. “Pre trpiacich a nepokojných mal slová plné lásky, ktoré ich naplnili pokojom a dôverou v Božie milosrdenstvo a prozreteľnosť”¹⁵⁰.

8. Záver: impulzy pre teologickú reflexiu nad duchovnou skúsenosťou dona Michala Ruu

Na záver tejto úvahy nad dokumentami z procesu blahorečenia si môžeme uvedomiť, že z teologického pohľadu, je nevyhnutné prejsť od chápania don Michala Ruu ako príkladu na povzbudenie k reflexii nad jedinečnosťou jeho duchovnej skúsenosti, ktorá by bola schopná, prostredníctvom fenomenologických aspektov načrtnutých svedkami, poukázať na hlboké napätie medzi tajomstvom milosti a ľudskou odpoveďou a na poslanstvo spojené s jeho svätosťou. Aby sme to mohli urobiť vyžadovalo by si to primerané teologické prostriedky a kritické rozvinutie témy, čo však presahuje moju úlohu. Obmedzím sa len na naznačenie niektorých impulzov pre takúto reflexiu, ktoré sa dotýkajú špecifického *poslania* dona Ruu, žiaka dona Bosca, udržiavateľa, rozširovateľa a pokračovateľa jeho diela a učenia, za účelom želaného teologického prehĺbenia saleziánskeho povolania.

Zdá sa jednoznačné, že poslaním prvého nástupcu dona Bosca by malo byť predovšetkým predstaviť Cirkvi a saleziánskej rodine konkrétne modality *úspešného učenia*, tak v oblasti úplného a radostného darovania seba samého, ako aj z pohľadu vitálne prijatej charizmy, operatívne interpretovanej a verne odovzdanej. Vernosť v starostlivosti o detaily a veľkodušné zachovávanie Stanov sa javia ako prvky, prostredníctvom ktorých osoba učeníka žije poslušnosť z lásky v učenívosti voči Zakladateľovi a vo špecifickom životnom stave, ku ktorému bol povolaný.

V donovom Ruovom zameraní sa na osobu a dielo dona Bosca, v morálnych a v jeho duchovných kvalitách života môžeme objaviť *originálnu syntézu*, v ktorej sa naznačujú typické prvky saleziánskeho povolania a poslania. Objavujeme ho ako exemplárny model saleziánskej svätosti, ktorá odhliadnúc od typických dôrazov citlivosti a klímy danej historickej doby, silno vyzdvihuje *niektoré základné témy*.

Prvou témou je *bezpodmienečné darovanie sa Bohu* v špecifickom oratoriánskom povolaní pre spásu mladých, ktorú prežíval s radostnou láskou a vytrvalosťou počas celého života. Toto hnutie, ktoré zasahovalo celú jeho existenciu, sa realizovalo prostredníctvom úplného zrieknutia

¹⁴⁴ Gribaudi, CP 1778.

¹⁴⁵ Spandre, CP 1555; porov. Barberis, CP 405.

¹⁴⁶ Gribaudi, CP 1806.

¹⁴⁷ De Magistris, CP 982.

¹⁴⁸ Barberis, CP 1980.

¹⁴⁹ De Magistris, CP 998. Porov. Francesia, CP 760; Saluzzo, CP 1104.

¹⁵⁰ Amadei, CP 1432.

sa seba samého, „kenosis“ daru a pokornej poslušnosti a milujúceho pripodobňovania sa postave Zakladateľa. Úplné odovzdanie sa do Božích rúk cez oddanosť donovi Boscovi a jeho dielu, dáva donovi Ruovi silné vnútro, pretože ho zakoreňuje v dynamizme božského života. Zároveň mu zaručuje dozrieť do jasne zadenovanej osobnosti a dáva mu jedinečnú historickú a rozhodujúcu úlohu pre Kongregáciu a Saleziánsku rodinu.

Druhé ohnisko svätosti, ktorá sa nám vynára z duchovnej skúsenosti dona Ruu je *život neustále prežívaný pod Božím pohľadom*, v Božej prítomnosti, ako dôsledok radikálneho priľnutia k Nemu. Svedkovia zhodne poukazujú na túto mystickú túžbu, ktorá sa u don Ruu vyjadrovala ako trvalý stav v každodennej modlitbe, v uzobraní, v častom obrátení svojej mysle k Bohu a v eucharistickej horlivosti. Táto hĺbka milujúceho priľnutia k tajomstvu Boha je prameň, ktorý živí pracovnú horlivosť jeho dní, ktorý prežiaruje, dáva silu, rozširuje nádej, vedie a motivuje jeho službu.

Treťou témou je *túžba po čnostiach a striedmost' života zameraného na saleziánske poslanie*. Duchovná skúsenosť dona Ruu ukazuje, že konkrétny výchovný a pastoračný model, ktorý sa naučil v škole dona Bosca, jasnosť v cieľoch, ktoré chcel dosiahnuť (predchádzať a uchrániť od nebezpečenstiev duše a tela; formovať presvedčených kresťanov i čestných a pracovitých občanov) a komunitný spôsob saleziánskej práce si nevyhnutne žiadajú celú výbavu čností a postojov, ktoré určujú konkrétnu askézu a spôsob skromného a striedmeho života, bez ktorých by poslanie k mládeži bolo neuskutočniteľné a úplné darovanie sa Bohu by bolo spochybnené. Asketika, tak výrazná u dona Ruu, nie je ovocím sklonu k prísnosti viazaným na osobné chůtky, ale javí sa veľmi úzko spätá s charizmou. Ukazuje sa ako vyjadrenie existenciálnej a historickej spolupráce na diele spásy, konkrétneho a úplného dania sa k dispozícii Pánovi ako citlivé a účinné nástroje pre spásu mladých.

Dnes si uvedomujeme nevyhnutnosť reflexie, ktorá by umožnila vytvoriť živé prepojenie medzi dejinami duchovnosti a teologickou „*hagiografiou*“ a poskytla užitočný príspevok k životu našej duchovnej skúsenosti učeníkov dona Bosca, v stretnutí medzi slobodou Boha Trojice Lásky a slobodou človeka, situovaného do vlastných dejín a do rozličných kultúrnych okolností, v ktorých pôsobí veľká saleziánska rodina zakorenená na viacerých kontinentoch.